

Privilege Walk¹

“Zet een stap naar voor”

INSTRUCTIES VOOR de begeleider

!OPMERKING! Dit is een activiteit die je enkel kan doen als er een veilige, betrouwbare omgeving is voor de deelnemers; als dit niet het geval is kan de activiteit kwetsend zijn en vijandigheid oproepen wat het doel van de activiteit voorbijschiet.

Mensen in een minder geprivilegieerde positie moeten misschien meer over zichzelf prijsgeven dan ze willen. Ook worden hun ervaringen gebruikt als een soort didactisch materiaal om meer geprivilegieerde mensen iets bij te leren. De kans bestaat ook dat mensen in een geprivilegieerde positie gekwetst en agressief reageren. Op die manier eisen ze alle aandacht op met hun gevoelens van schuld of schaamte en kwetsen ze mensen in een minder sterke positie. Het kan ook leiden tot onproductieve discussies. Maar ook als mensen in een geprivilegieerde positie erg luchtig doen over de oefening en erg licht gaan over het verschil in privilege, kan dat kwetsend zijn voor wie in een minder sterke positie zit.

Instructies, eerste tien minuten

1. Vraag aan de deelnemers om stil te zijn.
2. Op basis van de groep die je voor je hebt, zijn er verschillende opties mogelijk om hen te laten antwoorden op de 'privilegevragen'. Als de groep veilig genoeg is, kan je hen laten antwoorden vanuit zichzelf. Is dat niet het geval, vraag dan aan de groep om elk apart iemand voor te stellen (vriend, klasgenoot, ...) waarvan ze vinden dat die persoon een leven heeft dat sterk verschilt met hun eigen leven (cultuur, sociale klasse, fysieke beperking, ...). Is dat te moeilijk dan kan je hen elks een rol geven. Deze vind je onderaan dit document terug.
3. Wanneer je rollen gebruikt, neem dan de tijd om je groep zich te laten inleven in hun rol. Ter ondersteuning kan je enkele van onderstaande vragen voorlezen.
 - Hoe was jouw kindertijd? Hoe zag het huis eruit waarin je opgroeide? Welke spelletjes speelde je? Wat voor werk deden je ouders?
 - Waaruit bestaat jouw dagelijkse leven nu? Waar, wanneer en hoe ga je met mensen om? Hoe omschrijf je jouw levensstijl? Hoeveel geld verdien je per maand? Wat doe je als het vakantie is?

Tweede tien minuten

“We gaan een oefening doen waar je elke stelling beantwoordt met ja of nee. Bij een neen blijf je staan en bij een ja zet je een stap naar voor. Bijvoorbeeld, wanneer ik zeg “Zet een stap voorwaarts als je een meisje bent”, mogen alleen meisjes een stap voorwaarts zetten, terwijl alle anderen blijven staan. Elke stap moet ongeveer een gemiddelde stap zijn: niet te groot, niet te klein. Niemand gaat de stappen die je maakte controleren, dus als je vindt dat de stelling van toepassing is op jou, zet je een stap voorwaarts, als je vindt dat de stelling niet van toepassing is op jou, dan blijf je waar je staat. In deze activiteit beoordeel je zelf of je een stap doet of niet in functie van je profiel. De oefening gebeurt in stilte. Na de oefening gaan we alles bespreken.”

¹ Dit spel is een combinatie van een methodiek samengesteld uit verschillende bronnen, o.a. de publicatie 'KOMPAS, door Atlas 'KOMPAS: Handleiding voor mensenrechteneducatie met jongeren', Raad van Europa, p. 213 e.v., beschikbaar via www.vormen.org. Het werd licht gewijzigd, rekening houdend met het opzet van de Amnesty-campagne.

5. Vraag de deelnemers om op te staan en zich in absolute stilte op één lijn op te stellen.
6. Vertel de deelnemers dat je een aantal situaties of gebeurtenissen gaat voorlezen. Telkens wanneer zij in hun rol "ja" kunnen antwoorden op de stelling, moeten ze een stap voorwaarts zetten. Is het antwoord "neen", dan blijven ze gewoon staan.
7. Lees de situaties één voor één voor. Geef de deelnemers voldoende tijd om na de stelling al dan niet een stap voorwaarts te doen.
8. **Na de oefening vraagt de begeleider aan de deelnemers om zich 180° om te draaien en wat rond te kijken naar ieders slotpositie.** Geef dan de groep enkele minuten om uit hun rol te stappen, waarna je kan overgaan tot de nabespreking.

Nabespreking en evaluatie (laatste twintig minuten)

Vraag eerst aan de deelnemers hoe de activiteit verlopen is en hoe ze het vonden. Laat iedereen zijn profiel voorlezen, als hulp bij de nabespreking en evaluatie. Praat dan verder over de onderwerpen die ter sprake kwamen.

1. Hoe voelde het om een stap voorwaarts te zetten, of om dat juist niet te doen?
2. Spreek enkele personen aan die helemaal achteraan staan. Wanneer begonnen ze te beseffen dat de anderen niet zo snel volgden. Waarom gebeurde dat?
3. Was het eerder moeilijk of gemakkelijk om de verschillende rollen te spelen? Hoe stelden zij zich de persoon voor die ze speelden?
4. Weerspiegelt deze oefening op de één of andere manier de samenleving?
5. Begeef u naar de positie waar jij denkt te staan als persoon en **niet** vanuit het profiel dat we je hebben gegeven.

Tips voor begeleiders

Als je deze activiteit buiten laat doorgaan, zorg er dan voor dat alle deelnemers je kunnen horen. Mogelijk heb je je medebegeleiders nodig. Tijdens de inlevingsfase bij het begin van de oefening kan het zijn dat iemand opwerpt dat hij of zij zeer weinig weet over het leven van de persoon. Maak duidelijk dat dat niet erg is, en dat het voldoende is als iedereen zijn best doet en zijn fantasie gebruikt. De kracht van deze activiteit ligt in het zien hoe de afstand tussen de deelnemers zichtbaar groter wordt, vooral op het einde van het spel. Deze activiteit is bijzonder handig om verbanden te leggen tussen verschillende soorten 'rechten' (burgerlijke / politieke / sociale / economische / culturele) en de toegang ertoe. Maar ook om uitsluitingsmechanismen die structureel verankerd zijn in onze samenleving bloot te leggen. Soms heb je door je profiel een cumulatief aantal uitsluitingsmechanismen (kruispuntdenken).

Privilegevragen:

Dit is een opsomming van vragen die betrekking hebben op verschillende uitsluitingsmechanismen die in onze samenleving voorkomen. Afhankelijk van het gewenste resultaat moet er een keuze gemaakt worden uit de vragenlijst.

- Ik ben opgegroeid in een tweeoudergezin.
- **Het was altijd vanzelfsprekend dat ik verder ging studeren.**
- Er waren bij mij thuis zeker 20 boeken aanwezig.
- **Ik kan op straat laten zien dat mijn lief, mijn lief is.**
- Ik sta er niet bij stil dat mijn naam invloed kan hebben op mijn sollicitatie.
- **Ik word op straat door de politie aangesproken op basis van mijn gedrag en niet omwille van mijn uiterlijk.**
- Op straat heb ik nog nooit angst gehad voor seksuele intimidatie.
- **Mijn ouders konden mij de nodige ondersteuning geven bij mijn huiswerk.**
- Ik kan mij kleden zoals ik zelf wil.

- Ik krijg vrijaf op mijn culturele feesten.
- Ik kan haarproducten kopen in de reguliere supermarkten.
- Ik word beoordeeld op basis van wat ik zeg en niet omwille van de emotie die erachter zit.
- Ik kan makkelijk gebruikmaken van het openbaar vervoer.
- Ik heb thuis een plek waar ik tot rust kan komen.
- Ik voel mij gerepresenteerd in de media.
- Ik ben geen enkele keer blijven zitten in het lager en middelbaar onderwijs.
- Ik voel een connectie met de overheid.
- Mijn leerkracht/baas heeft dezelfde culturele achtergrond als ik.
- Ik geloof er nog in dat er een mooie toekomst aankomt voor de volgende generatie.

Profielen²

- Ik ben Lukas en ben 21 jaar. Mijn vader is ambassadeur voor België in Frankrijk en daardoor groeide ik op in een groene buitenwijk van Parijs. Mijn moeder richtte daar haar eigen psychotherapeutische praktijk op. Zelf woon ik sinds mijn 18 jaar in Antwerpen omdat ik economie wou studeren aan de Universiteit Antwerpen. Deze opleiding ligt me sterk en ik droom ervan uiteindelijk ook een doctoraat te kunnen schrijven. Ik zit niet op kot, maar woon zelfstandig in een appartement van mijn tante op het hippe Zuid. Daarnaast ben ik aangesloten bij een studentenclub. Tijdens de kerstperiode ga ik mijn ouders bezoeken in Frankrijk. Ik ben niet gelovig, maar vind deze tijd een mooi moment om met mijn familie te spenderen.
- Ik ben Abbas en ben 50 jaar. Ik groeide op in Nika Marakiwal, Pakistan. Ik had geen gemakkelijke jeugd in Pakistan en werd gedwongen om op mijn zeventiende naar Europa te vluchten. Ik kwam terecht in België, leerde er Nederlands spreken, werkte als bouwvakker en kreeg uiteindelijk na 7 jaar wachten mijn Belgische nationaliteit. De dag dat mijn vrouw en mijn zoon naar België kwamen, beschouw ik nog steeds als één van de mooiste dagen uit mijn leven. Ondertussen heb ik sinds 20 jaar mijn eigen nachtwinkel. Elke vrijdag ga ik naar het vrijdaggebed in de moskee.
- Ik ben Elise en ben 23 jaar. Ik studeer rechten en wil later graag advocaat worden. Mijn vader heeft zijn eerste psychose gekregen toen ik 10 jaar was en het heeft lange tijd geduurd voor hij daarvoor in opname wou. Mijn ouders zijn daardoor gescheiden op mijn dertiende. Dat was voor mij geen gemakkelijke periode, zeker omdat mijn broer en ik plots alleen voor mijn vader moesten “zorgen”. Ik rebelleerde fel en ben daardoor in het vierde middelbaar blijven zitten. Onlangs heeft mijn vader zijn tweede zelfmoordpoging gedaan, hij is daardoor opnieuw opgenomen. De situatie van mijn vader weegt zwaar op me, maar ondanks dat ik wat vakken meeneem naar volgend jaar, ben ik vastberaden mijn opleiding af te maken.
- Ik ben Eileen, 45 jaar en ben opgegroeid in Londen. Mijn ouders hadden hoge verwachtingen voor mij en mijn zus. Ik studeerde Management aan de London Business School en haalde nadien nog een master aan de VUB. Tijdens mijn opleiding in België leerde ik mijn vrouw kennen. In 2004 zijn we getrouwd, een jaar nadat het homohuwelijk in België werd goedgekeurd. Zelf werk ik als directeur bij Atlas Copco. Het is voor mij een lange weg geweest om als vrouw tot deze functie te komen. Mijn eigen doorzettingsvermogen en de steun van mijn ouders en vrouw hebben daarbij geholpen.

² De profielen werden verder uitgewerkt door Uit De Marge vzw.

- Ik ben Nele en ik ben 30 jaar. Trotse moeder van drie kinderen. De oudste van mijn drie kinderen gaat week om week naar zijn vader, de andere twee hebben geen contact meer met hun vader nadat hij verschillende keren agressief is geweest. De laatste keer dat ik contact met hem heb gehad was op mijn 25ste. Zijn verbale agressie werd toen fysiek, waardoor ik in het ziekenhuis ben beland en nu twee voortanden mis. Dat geeft mij een zeer onzeker gevoel en speelt mij ook parten op de arbeidsmarkt. Ik ben nu 5 jaar werkloos. Ik woon op het Antwerpse Kiel in een sociale woonblok. Ik droom ervan om ooit in een huis te kunnen wonen met een tuintje.
- Ik ben Abdel Kareem en ben 27 jaar. Ik heb Fysica gestudeerd aan de Universiteit Antwerpen en ben nu op zoek naar werk. Ik heb het idee dat ik vaak niet op sollicitatiegesprekken word uitgenodigd omwille van mijn naam. Als kind voelde ik me vaak vreemd. Ik speelde liever met mijn zussen dan met mijn broers. Pas op mijn dertiende leerde ik wat homoseksualiteit betekende, maar durfde er niet over te spreken omdat ik had gehoord dat dat een zonde is volgens de Koran. Toen ik ging studeren mocht ik op kot en leerde ik zo wat vrienden kennen uit de LGBTQ+-gemeenschap. Dat deed deugd en heeft ervoor gezorgd dat ik op mijn 20 jaar het gesprek over mijn geaardheid ben kunnen aangaan met mijn zussen. Ondertussen is ook de rest van mijn familie op de hoogte. Zij aanvaardden het, maar willen er verder niet mee geconfronteerd worden. Dat doet soms pijn.
- Ik ben Kim en ben 18 jaar. Ik ben mama van een zoontje van twee, maar ik heb geen contact meer met zijn vader. Als alleenstaande moeder heb ik mijn school nog niet af kunnen maken. Ik hoop mijn diploma ooit te behalen via middenjury. Ik heb een leefloon van het OCMW en ga sinds kort naar een gezinsbegeleidingscentrum. Dat sterkt me wel. Ik heb er een toffe klik met de andere mama's en heb veel aan de gesprekken met mijn persoonlijke begeleider. Zo kan ik spreken over de dood van mijn vader, de moeilijke relatie met mijn moeder en mijn onzekerheid die ik heb als jonge moeder. Ik wil mijn zoontje een mooie toekomst geven, hij betekent alles voor mij!
- Ik ben Naïma en ben 24 jaar. Ik heb een oudere en een jongere broer en als kind speelden we altijd voetbal op de pleintjes. Ik was een echte kwajongen zei mijn moeder. In de jeugdwerking bij mij in de buurt begonnen ze met meisjesvoetbal. Daar sloot ik me bij aan toen ik twaalf was. Zo ben ik blijven groeien en ondertussen speel ik voor AA Gent. Ik zet mij in als meter voor meisjesvoetbal en ga geregeld spreken over het belang van voetbal als versterking van kinderen en jongeren.
- Ik ben Muhammadu en ben 32 jaar. Ik heb rechten gestudeerd in Nigeria en ben er afgestudeerd met grote onderscheiding. Door de zware armoede in mijn land en zelf een betere toekomst te willen, vroeg ik een visum aan om naar Engeland te gaan. Dat werd mij keer op keer geweigerd. Daarom ben ik op eigen houtje vertrokken, zonder visum. Ondertussen woon ik 4 jaar in Antwerpen. Ik heb hier nog steeds geen papieren, ondanks de moeite die ik doe om hier een nieuw leven op te bouwen. Ik ben bang om teruggestuurd te worden.
- Ik ben Jan en ben 10 jaar. Ik woon in een Rotselaar vlakbij Leuven en ga er ook naar school. Ik heb twee oudere zussen. Tijdens mijn geboorte heb ik een hersenbeschadiging opgelopen door zuurstoftekort. Daardoor zit ik in een rolstoel. Naast school spendeer ik veel tijd bij de kinesist. Dat vind ik niet leuk omdat ik liever meer zou willen spelen met mijn vrienden. Ik droom ervan om later professioneel basketballer te worden.
- Ik ben Bart en ben 46 jaar. Ik ben opgegroeid met een vader die alcohol als zijn beste vriend zag. Mijn moeder is daarom van hem gescheiden toen ik 5 jaar was. Zowel mijn moeder als mijn vader hebben nadien nog verschillende relaties gehad, waardoor ik naast mijn jongere zus, ook nog verschillende broertjes en zusjes heb van dezelfde vader of dezelfde moeder. Mijn moeder leek op mannen te vallen die uiteindelijk alcoholproblemen bleken te hebben. Door het huiselijk geweld dat daar soms bij te pas kwam, waren er momenten dat de politie 'kind aan huis' werd. Zelf ben ik beginnen drinken op mijn 14 jaar, maar ik denk dat het echt problematisch is geworden zo rond mijn 23ste. Ik heb

twee serieuze relaties gehad die beide kapot zijn gegaan door mijn eigen alcoholverslaving. Na mijn tweede relatiebreuk, nu een jaar geleden, is mijn alcoholverslaving nog meer ontspoord. Ik ben daardoor ontslagen en ben veel schulden beginnen maken. Sinds kort ben ik dakloos omdat ik de huur niet meer kon betalen.
